

1. PITANJA

1.1 Šta?

(p, i; l)

Zadatak: Niz postupaka.

Opis: Izvede se na scenu jedan student i ostavi bez ikakvog zadatka sve dok ne upita: „Šta?“ To „ŠTA?“ je niz postupaka koje može sam izmisliti i obaviti („Šta god hoćete!“, „Sami odlučite!“) ili mu mogu biti zadati: „Prenesite stolicu na drugu stranu!“, „Očistite potpuno scenu!“ itd.

Uputstvo: 1) Da biste što prije dobili pitanje ŠTA?, ponašajte se kao da od studenta na sceni iščekujete „bogzna šta“. 2) Ako nema pitanja, podstaknite studenta sa: „Izvolite!“, „Hoćemo li?“, „Hajdemo!“ itd. 3) Pošto je pitanje postavljeno, treba odabrati ili zadati postupke i obaviti ih. 4) Neka svaki student iziđe na scenu i bude doveden u situaciju da pita ŠTA? 5) Ubrzo, izvedeni studenti će otkriti mehanizam igre, neće ni postavljati pitanje ŠTA?, nego će ga podrazumijevati i nizom postupaka odgovarati na njega. 6) Nakon što su svi studenti pojedinačno ili u grupi prošli vježbu, razgovarajte o „magičnom“ ŠTA? 7) Kasnije, u zgodnim prilikama, podsjetite studente da njihovo prvo pitanje nije bilo ni KO?, ni ZAŠTO?, ni GDJE?, ni KAD?, ni KAKO? – nego upravo ŠTA?

1.2 Ko?

Zadatak: Ko radi? Sila izvršilac, subjekat, lik.

Opis: JA (p, i; I). U temelj radnje koju vršite na sceni, bilo da ste je sami odabrali ili vam je zadata, postavite sebe, odgovorite „Ja to radim!”

Uputstvo: 1) Nekima će trebati dugo da promijene ugao gledanja i da na sceni kao subjekta vide sebe, a ne neki lik. Insi-stirajte na promjeni ugla, jer bez toga nema glume kao dramske igre. 2) Vidi GLUMA I; Kontrola, Igra u svoje ime.

Varijanta A: SILA (p, i; I). Radnju koju obavljate odredite bliže tako što ćete sebe kao izvršioca (JA!) individualizovati kao određenu silu u odnosu. Sila može biti izvršilac glavne radnje utemeljene na dominantnoj želji ili neke sporedne radnje koja je u određenom odnosu prema glavnoj radnji (suprotstavlja se, pomaže, naređuje, koristi).

Primjer: 1) Ja kao subjekat sve zaleđujem. 2) Ja kao protivnik odleđujem zaleđene. 3) Ja kao pomoćnik zaleđujem (ili odleđujem). 4) Ja kao objekat izbjegavam zaleđivanje (ili čekam da budem odleđen).

Uputstvo: 1) Vidi POJEDINAČNOSTI, Situacija, Sile. 2) Vidi GLUMA I; Oslobođanje, *Ganjanja*.

Varijanta B: INDIVIDUALIZACIJA (p, i, s, st; I, II). Radnju koju vršite odredite bliže tako što ćete vršioaca, tj. sebe, individualizovati na nekoliko nivoa: kao aktera u radnom procesu, lice sa ulogom u društvenom odnosu, kao tip ili karakter sa jednom ili više tipskih, odnosno individualnih crta.

Primjeri: 1) Onaj koji ugošćava (kelner), prema onom koji je ugošćen (gost). 2) Majka, otac, sin; profesor, roditelj, učenic. 3) Francuska sobarica, „keša”, ljubavnik. 4) Visok, nizak, debeo, mršav, lijep, ružan.

Varijanta C: PERSPEKTIVA (p, i; I, II). Vršioća radnje odredite ne samo onim što on jeste danas nego prije svega onim što namjerava da postane.

Primjeri: 1) Gubitnik danas – pobjednik sutra. 2) Radnica danas – žena kapitaliste sutra (Jagoda u *Čudu u Šarganu*). 3) Neoženjen danas – oženjen sutra (Lomov u *Prosidbi*).

Varijanta D: PROSTO „KO“ (p, i; I). Nastavnik zada ili studenti sami odrede radnju. Obavljajući radnju, treba individualizovati njenog izvršioća.

Primjeri: 1) Ko kuća? (Gost. Policajac. Đak zakasnio na čas.) 2) Ko telefonira? (Brižna mama. Momak pokajnik. Šef.)

Varijanta E: SLOŽENO „KO“ (p, i; I). Nastavnik zada ili studenti sami odrede radnju. Treba individualizovati ne samo onog ko radi nego i S KIM?, ili KOME?, ili U ODNOSU NA KOGA?

Primjer: 1) Kome kuća? Đak zakasnio na čas – profesoru. 2) Kome telefonira? Šef – potčinjenom.

Uputstvo: 1) Vidi PROMJENA, *Budi sila, Individualizacija sile*. 2) Vidi RAZMJENA, *Konfrontacija s drugim*. 3) Vidi POJEDINAČNOSTI, *Situacija*.

1.3 Zašto?

(p, i; I)

Zadatak: Razlog.

Opis: Ono što smo u vježbi „Šta?“ zvali „niz postupaka“ da bi bilo radnja treba da se međusobno poveže i opravda razlogom. Razlog može biti želja ili cilj. Obavite niz postupaka iz te vježbe objedinivši ih razlogom.

Primjeri: 1) Prenesite stolicu da biste namjestili scenu. 2) Namjestite scenu da biste odigrali vježbu. 3) Đak zakasnio na čas kuća profesoru da bi ušao. 2) Šef telefonira potčinjenom da bi dobio izvještaj.

Uputstvo: 1) U ovom tipu vježbe za razlog birajte cilj jer on je neposredan. Želja je opštija i ona prethodi kao motiv. 2) Vidi STRUKTURA, Razlog, Motiv, Opravdanje, Povod, Opremećenje želje, Projektovanje želje, Intenziviranje želje, Mnogostruki izbor. 2) Za početak držite se jednostavnijih i neposrednijih veza između postupaka i cilja. 4) Vidi GLUMA I; Prostor, Pokret u prostoru.

1.4 Gdje?

(p, i; l)

Zadatak: Mjesto.

Opis: Radnje iz prethodne vježbe odredite bliže mjestom u kojem se vrše.

Primjeri: 1) Đak može kucati na prozor (jer su glavna vrata zgrade zatvorena), ili na vrata, ili već biti unutra, u vježbaonici, i kucati samo radi forme. 2) Šef može telefonirati iz svoje kancelarije, iz kancelarije njemu nadređenog, sa radnog mjesta podređenog koji se još nije vratio s pauze itd.

Uputstvo: 1) Ne oklijevajte u odgovoru na pitanje očekujući da ćete smisliti bog zna kako uman odgovor. Na ova pitanja, ili bar u ovoj fazi, nema umnih nego jednostavnih, običnih, uobičajenih odgovora kakve dajete svakodnevno. 2) Prepustite tijelu i intuiciji da „umjesto vas“ odgovaraju. 3) Dajte što više odgovora, ne dajete pare. 4) Ne vrednujte same odgovore, naročito ne u obliku „sviđa mi se“ ili „ne sviđa mi se“, niti kao ispravne i neispravne, poželjne i nepoželjne. Ocjenjujte broj, brzinu, lakoću odgovora, fleksibilnost i maštu u reagovanju. 5) Vidi GLUMA I; Prostor, *Određenja i odnosi*. 6) Vidi POJEDINAČNOSTI, Okolnosti, *Mjesto*.

1.5 Kad?

(p, i; l)

Zadatak: Vrijeme.

Opis: Radnje iz prethodnih vježbi treba bliže odrediti vremenom u kome se događaju.

Primjeri: 1) Đak je zakasnio na prvi čas, ili na čas poslije velikog odmora; tek pošto je počeo čas, usred časa itd. 2) Na početku radnog vremena, poslije pauze, pošto je već tri puta zvao, kad su i njega odozgo pritisli itd.

Uputstvo: 1) Vidi GLUMA I; Vrijeme, *Trenutak, Tok*. 2) Vidi POJEDINAČNOSTI, Okolnosti, *Vrijeme*.

1.6 Kako?

(p, i; l)

Zadatak: Način.

Opis: Radnje iz prethodnih vježbi bliže odredite načinom na koji se izvode.

Primjeri: 1) Đak kuca da bi ušao ali ne hajući mnogo zbog zakašnjenja, ili sa strepnjom, ili reda radi itd. 2) Šef telefonira zbog izvještaja – nestrpljivo, ljuto, strogo itd.

Uputstvo: 1) Ako se neposredno fizičko dejstvo zamjenjuje verbalnim određenjima, treba ukinuti govor (npr. „Ovdje šef prodaje!” ili „Zovem vas od generalnog direktora”, ili „Jako sam ljut!” itd.) 2) Uvijek postoji neka mogućnost da se određenje postigne iz dejstva, a ne iz deklarativnog izjašnjenja, pokazivanja i ilustrovanja. 3) Ne treba igrati cio događaj (dolažim, otresam kišobran, penjem se uz stepenice, zaobilazim psa koji reži itd.) nego samo „kucanje”, pri čemu je najvažniji onaj momenat kucanja koji je određen njegovim izvršiocem ili onim kome se kuca, gdje se kuca, kad se kuca ili kako se kuca. 4)

Telefoniranje lišite govornog dijela. Usredsredite se na okretanje brojčanika i eventualno čekanje da onaj s druge strane podigne slušalicu. 5) Ne trudite se uzalud da jednim nizom odgovorite odjednom na sva pitanja. To je nemoguće i nepotrebno. 6) Takođe, ne odgovarajte neprestano „đak, đak, đak” ili „uplašeno, uplašeno, uplašeno”. 7) Individualizujući lik i razvijajući ulogu, rasporedite odgovore tako da neki dođu na početku, neki u sredini, a neki ostanu tajna do samog kraja. 8) Odgovor mora biti u funkciji razvoja priče.